

Taalverzorging

2e EDITIE

Inhoud

HOOFDSTUK 1	Soorten zinnen en hun leestekens	2
HOOFDSTUK 2	Intonatie	9
HOOFDSTUK 3	Zelfstandige naamwoorden en lidwoorden	13
HOOFDSTUK 4	Bijvoeglijke naamwoorden	21
HOOFDSTUK 5	Werkwoorden in de tegenwoordige tijd	26
HOOFDSTUK 6	Het hele werkwoord, de ik-vorm en de persoonsvorm	33
HOOFDSTUK 7	Het getal van het werkwoord	40
HOOFDSTUK 8	Werkwoorden in verschillende tijden	45
HOOFDSTUK 9	De vervoeging van zwakke werkwoorden	50
HOOFDSTUK 10	De vervoeging van sterke werkwoorden	55
HOOFDSTUK 11	't Fokschaap	62
HOOFDSTUK 12	Woordvolgorde	68
HOOFDSTUK 13	Trappen van vergelijking	78
HOOFDSTUK 14	Afbreekregels	84
HOOFDSTUK 15	Onderwerp, persoonsvorm en gezegde	88
HOOFDSTUK 16	Hulpwerkwoorden	97
HOOFDSTUK 17	Voegwoorden	101
HOOFDSTUK 18	Samengestelde zinnen	109
HOOFDSTUK 19	Leestekens	114
HOOFDSTUK 20	Goede zinnen maken	119
HOOFDSTUK 21	Lijdend voorwerp	125

HOOFDSTUK 1

Soorten zinnen en hun leestekens

Dit leer je in dit hoofdstuk.

1.	Je kunt uitleggen wat een mededelende zin, een vragende zin, een uitroepende zin en een bevelende zin is.
2.	Je kunt uitleggen wat de verschillen tussen deze 4 soorten zinnen zijn.
3.	Je kunt aangeven welk leesteken bij welke soort zin hoort.

4 SOORTEN ZINNEN

Ik ben met mijn huiswerk bezig.

We eten vanavond sperziebonen.

MEDELENDE ZIN

De meeste zinnen zijn mededelende zinnen. Je zegt iets, je doet een mededeling. Een mededelende zin begint met een hoofdletter en eindigt met een punt.

Mag ik je fiets even lenen?

Heeft het gisteren geregend?

VRAGENDE ZIN

Een vraagzin gebruik je als je een vraag stelt. Een vraagzin begint met een hoofdletter en eindigt met een vraagteken.

Wat een heerlijk weer!

We hebben de eerste prijs gewonnen!

UITROEPENDE ZIN

Een uitroepende zin gebruik je als je iets nadrukkelijk zegt of roept. Een uitroepende zin begint met een hoofdletter en eindigt met een uitroepteken.

Bello, kom hier!

Ik wil dat je NU je kamer opruimt!

BEVELENDE ZIN

Een bevelende zin gebruik je als je iets eist of een bevel geeft. Een bevelende zin begint met een hoofdletter en eindigt met een uitroepteken.

OPDRACHT 1

Lees de zinnen hardop.

1. We gaan vanavond naar de bioscoop.
2. Over 2 weken begint mijn stage.
3. Heb je even tijd voor me?
4. Wanneer begint de competitie weer?
5. We hebben eindelijk gewonnen!
6. Ik wil dat jij nu stopt!

Welke 3 uitspraken zijn juist?

- Alle 6 zinnen beginnen met een hoofdletter.
- Alle 6 zinnen eindigen met een punt.
- Je spreekt de 6 zinnen op dezelfde toon uit.
- Er zit een verschil in de toon waarop je de zinnen uitspreekt.
- Bij de zinnen 3 en 4 gaat je stem een beetje omlaag.
- Bij de zinnen 3 en 4 gaat je stem een beetje omhoog.

OPDRACHT 2

Zet de juiste **leestekens** achter de zinnen.

1. Ik heb vandaag geen zin om te fietsen _____
2. Wat een schitterend doelpunt _____
3. Hoeveel euro kost een abonnement _____
4. Wat een ongeloofelijke onzin is dat _____
5. We gaan op vakantie naar Spanje _____
6. Zal ik je schoenen even poetsen _____
7. Je hebt wel aardig je best gedaan _____
8. Hoe kwam dat zo _____
9. We hebben gewonnen _____
10. Dit was de laatste zin van deze opdracht _____

LEESTEKENS

Een punt, een vraagteken en een uitroepteken noemen we leestekens.

We gebruiken leestekens om een tekst makkelijker te kunnen lezen.

Leestekens zijn belangrijk om zinnen goed uit te spreken.

Zonder bijvoorbeeld hoofdletters en punten kun je een tekst moeilijker lezen.

HOOFDLETTERS GEBRUIKEN

We gaan op stap.

1 Aan het begin van een zin

2 Bij namen van mensen

Amsterdam

3 Bij namen van landen en plaatsen

■ Na een zin schrijf je een punt.

? Na een vraag schrijf je een vraagteken.

! Na een zin die je roept, schrijf je een uitroepteken.

OPDRACHT 3

Bedenk 2 mededelende zinnen. Zet het juiste leesteken erachter.

1. _____
2. _____

Bedenk 2 vragende zinnen. Zet het juiste leesteken erachter.

1. _____
2. _____

Bedenk 2 uitroepende zinnen. Zet het juiste leesteken erachter.

1. _____
2. _____

Bedenk 2 **bevelende zinnen**. Zet het juiste leesteken erachter.

1. _____
2. _____

OPDRACHT 4

Wat staat hier?

ik ben vandaag vrij vanmiddag kom ik even bij je langs

Je kunt er 2 aparte zinnen van maken:

Ik ben vandaag vrij. Vanmiddag kom ik even bij je langs.

Maak er 2 goede zinnen van.

de vakantie is voorbij morgen gaan we weer aan het werk

Maak er 3 goede zinnen van.

het regent hard ik blijf lekker binnen het gras maai ik morgen wel

---

Maak er 4 goede zinnen van.

ik ga naar de supermarkt vanavond krijg ik visite de koffie is in de aanbieding op de terugweg
doe ik de brief op de post

Maak er 5 goede zinnen van.

het is vandaag maandag ik sta dan altijd om 6 uur op eerst breng ik de kranten rond daarna ga
ik naar mijn stage als ik nog zin heb ga ik in de avond trainen

---

OPDRACHT 5

Maak vraagzinnen.

Let op de hoofdletters en de leestekens.

Voorbeeld: Je fiets is kapot. → Is je fiets kapot?

1. Het water is warm. → _____
2. Er lopen veel mensen op straat. → _____
3. Op zondagochtend slaapt hij uit. → _____
4. De koffie is duurder geworden. → _____
5. We gaan dit weekend kamperen. → _____
6. Het was een gezellig feestje. → _____
7. Vandaag begint de uitverkoop. → _____
8. De panda heeft een kleintje gekregen. → _____

OPDRACHT 6

Bedenk 3 uitroepende zinnen. Zet het juiste leesteken erachter.

Voorbeeld: Ik houd van je!

1. _____
2. _____
3. _____

Bedenk 3 bevelende zinnen. Zet het juiste leesteken erachter.

Voorbeeld: Zet je veiligheidsbril op!

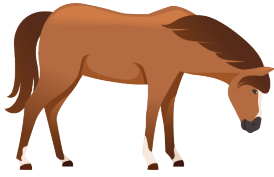
1. _____
2. _____
3. _____

OPDRACHT 7

Lees het verhaal.

- Zet een streep onder de mededelende zinnen.
- Zet een cirkel om de vragende zinnen.
- Zet een pijl bij de uitroepende zinnen.

Het blinde paard

Een boer wil zijn paard verkopen.

Maar dan komt hij erachter dat zijn paard weg is.

'Help, mijn paard is gestolen!' roept de boer.

'Wat ga je nu doen?' zegt zijn vrouw.

'Ik bedenk een slim plan.'

'Ga je de politie bellen?'

'Ja, dat doe ik, maar ik los het zelf op.'

Hij gaat naar de markt.

Een agent in burger volgt hem.

Op de markt ziet hij zijn paard staan!

Hij loopt naar de man die bij zijn paard staat.

'Meneer, aan welk oog is dit paard blind?'

De man is verrast.

'Uh, aan het linkeroog.'

De boer zegt: 'Fout!'

'Ach, wat stom, aan het rechteroog natuurlijk!'

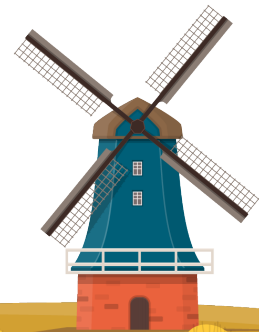
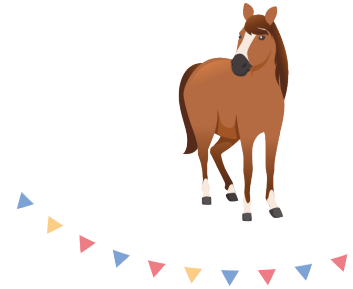
'Jammer, want het paard is helemaal niet blind.'

De agent in burger arresteert de man.

En de boer?

Die wandelt tevreden met zijn paard naar huis.

'Ik verkoop dit paard nooit meer!'

Tel je strepen, cirkels en pijlen en vul de tabel in.

Soort zin	Aantal
Mededelende zinnen	
Vragende zinnen	
Uitroepende zinnen	

OPDRACHT 8

Dit hoofdstuk ging over 4 verschillende soorten zinnen en 3 leestekens.
Beoordeel jezelf.

		
Ik kan uitleggen wat een mededelende zin, een vragende zin, een uitroepende zin en een bevelende zin is.		
Ik kan uitleggen wat de verschillen tussen deze 4 soorten zinnen zijn.		
Ik kan aangeven welk leesteken bij welk soort zin hoort.		

Oefenen

Wil je meer oefenen?

Ga naar de digitale leeromgeving.

WOORDENLIJST

Bevelende zin

Je eist iets of je geeft een bevel. Een bevelende zin begint met een hoofdletter en eindigt met een uitroepteken.

Leestekens

Een punt, een vraagteken en een uitroepteken zijn leestekens. Leestekens zijn belangrijk om een tekst makkelijker te kunnen lezen.

Mededelende zin

Je zegt iets. Je doet een mededeling. Een mededelende zin begint met een hoofdletter en eindigt met een punt.

Uitroepende zin

Je zegt iets nadrukkelijk of je roept iets. Een uitroepende zin begint met een hoofdletter en eindigt met een uitroepteken.

Vragende zin

Je vraagt iets. Een vraagzin begint met een hoofdletter en eindigt met een vraagteken.

HOOFDSTUK 2

Intonatie

Dit leer je in dit hoofdstuk.

1.	Je kunt uitleggen wat intonatie is.
2.	Je kunt uitleggen waarom je niet alle woorden in een zin op dezelfde toon uitspreekt.
3.	Je kunt uitleggen wat de doelen van intonatie zijn.

INTONATIE EN KLEMTOON

Intonatie is de toon waarop je woorden en zinnen uitspreekt.

Je kunt met de intonatie bijvoorbeeld aangeven welk woord in de zin het belangrijkste is.

Je spreekt een zin niet op 1 toon uit. Je toon verandert bij bepaalde woorden.

Dat kan komen doordat je:

- een bepaald woord in een zin veel nadruk geeft
voorbeeld: 'Mijn broer is de **allerbeste** voetballer van het team.'
- iets vraagt
voorbeeld: 'Kom je vanavond bij **mij**?'
- iets roept omdat je boos bent
voorbeeld: 'Ik wil dat je **nu** ophoudt met jennen!'
- iets roept omdat je heel blij bent
voorbeeld: 'Wat **lief** van je!'

De **klemtoon** ligt op 1 lettergreep van een woord.

Voorbeeld:

telefoon → te - le - **foon**

De klemtoon ligt bij 'telefoon' altijd op de laatste lettergreep, of je nou een mededeling doet of een vraag stelt.

OPDRACHT 1

Lees de 5 zinnen hardop. Leg in elke zin op 1 woord de nadruk. Zet een streep onder dat woord.

Ik heb gewonnen.

Is het al negen uur?

Ik heb m'n rijbewijs gehaald.

Die vis stinkt.

De bokser sloeg keihard.

OPDRACHT 2

Zet in elke zin een streep onder het woord waarop je de nadruk legt.

Ik ben het zat!

Wat is dat kraanwater vies.

Het is nu zeven – nul!

Ik houd van je.

We gaan lekker zwemmen!

OPDRACHT 3

In deze zinnen kan de nadruk op verschillende woorden vallen. Onderstreep in elke zin 2 woorden waarop de nadruk kan vallen.

Waarom ga je altijd met de bus?

Wil je een patat mét of een patat zonder?

Ik vind zuurkool erg lekker.

Ik baal van die onvoldoende.

Nee hé, heb ik dat weer!

KEUZEOPDRACHT 4

Luister naar een kort verhaal.

Het gaat over 2 mensen.

Ze voeren een gesprek.

Speel met je klasgenoot het gesprek na.

Zorg voor 1 tafel en 2 stoelen.

Kies wie A en wie B is.

Jullie krijgen steeds 1 zin te horen. Die zin moet je nazeggen, mét intonatie.

De zin is onderdeel van een gesprek. Dat gesprek voer je met je klasgenoot.

Kijk hem of haar aan. Kijk niet naar je docent.

Bespreek hoe het gegaan is. Bespreek tops en tips.

KEUZEOPDRACHT 5

Je gaat iets voorlezen.

Overleg met je docent aan wie je voorleest en waar je dat doet.

Kies een tekst om voor te lezen.

Voorbeelden

- een eigen verhaal of gedicht
- een stukje uit een leesboek
- een stukje uit een krant of van internet.

1. Aan wie ga je voorlezen? _____

2. Welke tekst ga je voorlezen? _____

Bereid de tekst voor. Lees de tekst voor jezelf.

Bedenk hoe je de zinnen wilt uitspreken. Welke intonatie kies je?

Zet strepen onder de woorden waarop je de nadruk wilt leggen.

Lees de tekst voor.

Let goed op je intonatie.

Bespreek hoe het ging. Vraag om tops en tips.

Vul de tabel voor jezelf in.

		
Ik heb een verhaal uitgezocht.		
Ik heb de tekst voorgelezen met de goede intonatie.		
Tops:		
Tips:		
Beoordeling docent:		

Geef jezelf een cijfer voor het eindresultaat. _____

Heb je hulp gevraagd bij de voorbereiding van deze opdracht? Zo ja, waarbij?

_____

Wat heb je van deze opdracht geleerd?

_____

OPDRACHT 6

Dit hoofdstuk ging over intonatie.
Beoordeel jezelf.

		
Ik kan uitleggen wat intonatie is.		
Ik kan uitleggen waarom je niet alle woorden in een zin op dezelfde toon uitspreekt.		
Ik kan uitleggen wat de doelen van intonatie zijn.		

Oefenen

Wil je meer oefenen?

Ga naar de digitale leeromgeving.

WOORDENLIJST

Intonatie

De toon waarop je woorden en zinnen uitspreekt. Dit kan verschillen per woord en per zin.

Klemtoon

De nadruk die op 1 lettergreep van een woord ligt. Die blijft altijd hetzelfde.